

MAJANDUSTEATED

Weekly Bulletin of the Institute of Economic Research

KONJUNKTUURINSTITUUDI VALJAANNE

ILMUB KORD NÄDALAS

Toimetused, tel. 430-23. Piiskopi 2.
Talitus, tel. 468-24. TALLINN, Toom-Rüütli 10.

Tellimishind aastas Kr. 5.—
ühes kuukirjaga „Konjunktur“ Kr. 12.—
Üksiknumber 15 senti.

KONJUNKTUURINSTITUUDI DIREKTOR
JA VASTUTAV TOIMETAJA

A. FULLERITS

TOIMETAJA A. TOOMS

Majandussektsooni juhataja J. Janusson
Sektsooni nõukogu esimees J. Jaakson
Põllumajandussektsooni juhataja J. Kurkus
Sektsooni nõukogu esimees dr. E. Terasmäe

Nr. 28

Tallinn, 16. juulil 1940

VI aastakäik

SISU:

CONTENTS:

	Lk.		Page
PÕLLUMAJANDUS		AGRICULTURE	
Põllumajanduse üldkorraatus NSVL-us	442	<i>Agricultural Organisation in the U.S.S.R.</i>	442
Kanapidamisest Lätis	446	<i>Poultry Rearing in Latvia</i>	446
TÖÖSTUS JA KAUBANDUS		INDUSTRY AND TRADE	
Raudteetegevus aprillis ja mais 1940. a.	447	<i>Railways in April and May, 1940</i>	447
HINNAD		PRICES	
Elatismaksumus juunis 1940. a.	449	<i>Cost of Living in June, 1940</i>	449
PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD		AGRICULTURAL MARKETS	
Võiturg	450	<i>Butter Market</i>	450
Juustuturg	450	<i>Cheese Market</i>	450
Peekoniturg	451	<i>Bacon Market</i>	451
Tapaloomade- ja lihaturg	451	<i>Cattle and Meat Market</i>	451
Toornakkadeturg	451	<i>Rawhide Market</i>	451
Kanamunaturg	452	<i>Egg Market</i>	452
Piimaturg	452	<i>Milk Market</i>	452
Teraviljaturg	452	<i>Grain Market</i>	452
Aedviljaturg	453	<i>Vegetable Market</i>	453
Kalaturg	453	<i>Fish Market</i>	453
INFORMATSIOONI OSA		INFORMATION PART	
Eesti Panga nädalaaruanne	454	<i>Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return</i>	454
VALISMINISTERIUMI VALISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED		FOREIGN TRADE DEPARTMENT INFORMATION	
Meistri tähtsuse tõus NSVL-u tšõstuses	455	<i>The Rising Importance of Foremen in the Soviet Industries</i>	455
Kolhooside õigest juhtimisest NSVL-us	455	<i>Management of Collective Farms in the U.S.S.R.</i>	455
Juuli suhkrunorm Lätis kahekordne	456	<i>Latvia Doubles July Sugar Ration</i>	456
Mageda vee kalurite organisatsioon Lätis	456	<i>Latvian Inland Fishermens' Organisation</i>	456
Kodade süsteemi kaotamine Lätis	456	<i>Latvia Abolishes the Chamber System</i>	456
Säästu-komissariaadi liikvideerimine Lätis	456	<i>Latvia Liquidates the Commissariat for Economy</i>	456
Klaasitarviduse suur tõus Norras	456	<i>Increasing Demand for Glass in Norway</i>	456
Majanduslikud läbirääkimised Norra ja Rootsi vahel	456	<i>Norwegian-Swedish Economic Discussions</i>	456

PÖLLUMAJANDUS

PÖLLUMAJANDUSE ÜLDKORRASTUS NSVL-us *). AGRICULTURAL ORGANISATION IN THE U. S. S. R.

Pöllumajandusliik- kude käitiste üld- iseloomustus.

*General Characteris-
tics of the Soviet Agri-
cultural Enterprises.*

Mitmesuguste korralduste ja ümberkorralduste tule-
musena NSVL-u põlluma-
janduses on kujunenud kol-
me liiki käitised või ette-
võtted: kolhoosid, sovhoos-
id ja masin-traktorite jaamad. Sovhoosid ja
masin-traktorite jaamad on organiseeritud
riigi poolt ja on üldrahvuslikuks omanduseks.
Riik määrab neile valitsemise administratsiooni
ja kogu toodang, mis saavutatakse sov-
hoosides või saadakse tööde täitmise eest ma-
sin-traktorite jaamades, kuulub täielikult
riigile.

Kolhoosid on organiseeritud üksiktaluma-
japidamisest. Kolhoosidele antud maa kuulub
riigile, kuid on kinnistatud kolhoosidele igä-
vaseks tasuta kasutamiseks. Tootmise põhi-
vahendid kolhoosides moodustavad kolhoosi
ühiskondliku sotsialistliku omandi. Kolhoosi-
liikmete põhisissetulekuallikaks on ühiskond-
lik kolhoosi majapidamine. Pealeselle on igal
kolhoosi kuulaval perekonnal isiklikuks ka-
sustamiseks väike õueäärne maalapike ja
isiklikuks omandiks kodune majapidamine.

Kolhooside loomine.

*The Founding of
Collective Farms.*

Kolhooside loomine algas
kohe sotsialistliku nõuko-
gude valitsemise võimuletule-
kuga. Juba 1918. a. arvestati 1,6 tuh. kol-
hoosi, mis ühendas 16,4 tuh. talumajapida-
mist. Kodusõja ajal kolhooside arv suurenes
10-kordselt ja neisse kuuluvate talumajapi-
damiste arvu loendati 1921. a. 227,9 tuh.
1921—29. a. ei olnud kolhooside arengus eri-

list laienemist, kuid tol ajavahemikul loodi
eeldused kolhooside jõuliseks tõusuks riigi
sotsialistliku industrialiseerimise arendami-
sega.

Kolhooside massiline moodustamine toimus
aastail 1930—34. Kolhooside arv tõusis 1929.
a. 57,0 tuh-ilt 224,6 tuh-ile 1933. a., ja samal
ajal kolhoosidesse kuuluvate talumajapida-
miste arv 1,0 milj-ilt 15,3 milj-ile. Kolhoosi-
desse kuuluvate talumajapidamiste arvust riigis
1929. a. 3,9% ja 1933. a. — 65,6% ning põllu-
viljade külvipindala vastavalt 4,9% ja 83,1%.
Viimaseil aastail on kolhooside arv veelgi
suurenenud ja 1933. a. tõusis nende arv 242,4
tuh-ile, milledeesse kuulus 13,8 milj. talumaja-
pidamist ehk 93,5% kogu talumajapidamiste
arvust riigis. Kolhooside põlluviljade külvipin-
dala moodustas kogu talumajapidamiste
külvipindalast riigis 1933. a. 99,3%, seega jäl-
jaspool kolhoose seisvate talumajapidamiste
külvipindala ei olnud enam nimeetamisväärt
tähtsust.

Kolhooside suurus. *Size of Collective Farms.*

1938. a. andmeil tuli kesk-
miselt kolhoosi kohta põl-
lumajandusmaad 1529 ha,
millest oli 484 ha põlluviljade all. Samal
aastal tuli keskm. kolhoosi kohta veiseid 65, sigu
27, lambaid ja kitsi 113 ning hobuseid 56. Ar-
vestades NSVL-u ääretut suurust, selle üksikute
osade erinevaid looduslikke tingimusi,
rahva-asustamise tihedust jne., on kolhooside
suurus ja varustus maaga ning loomadega
kolhoosiliikmete kohta üksikute piirkondade
järgi tunduvalt erinev. Nii oli 1935. a. and-
meil kogu NSVL-u kolhoosidest põlluviljade
kasvupindalaga kuni 100 ha 21,4%, 101—200
ha — 22,1%, 201—300 ha — 13,6%, 301—500
ha — 15,3%, 501—700 ha — 9,0%, 701—1000
ha — 8,1%, ja üle 1000 ha — 10,5%. Põlluvil-
jade kasvupinna järgi kõige enam suuri kol-
hoose on loodud Ukraina NSVL-us, kus üle
1000 ha suuruste kolhooside arv moodustab
üldarvust 22,8% ja alla 100 ha-Ste kolhoosi-
de osa on kõigest 1,1%. Siin asenevad laial-
dased mustamullalagendikud, millised on

*) Käesolevaga toome ülevaate põllumajanduse
üldkorra-
stusest NSVL-us. Kuna ühes ülevaates ei ole
võimalik tuua kõiki andmeid, millised valgustaksid seda
suurt tööd ja töö tulemusi, mis on saadud korda põllu-
majanduse alal NSVL-us, loodame tuua üksiküsimuste
kohta ülevaateid edaspidi. Käesolevas ülevaates on kasu-
tatud andmeid peamiselt järgmisist väljaandest:

1) Социалистическое сельское хозяйство СССР,
госпланиздат 1939. 2) Т. Л. Басюк — Организация
социалистического сельскохозяйственного производ-
ства, Сельхозгиз 1939. 3) Социалистическое сельское
хозяйство, ежемесячный журнал, Отгп-сельхозгиз 1938,
1939 ja 1940 aastakäigud.

soodsad teraviljakasvatuseks, võimaldavad töid hõlpsasti mehhaniseerida ja seetõttu pakuvad häid võimalusi suurte kolhooside moodustamiseks. Seevastu NSVL-u keskosades, samuti mitmel pool ääremail, on väiksemate kolhooside osatähtsus võrdlemisi suur.

Üldkõikuvõttes on kolhoosid suurettevõteted ja vastavalt sellele on nende majandamine korrastatud ka suurettevõtete põhimõtetel.

Kolhoosi valitsemine.

Management of Collective Farms. Kolhoos on ühiskondlik (kollektiivne) majapidamine ja tegutseb põllumajandusliku artelli põhikirja alusel. Kolhoosi artelli moodustavad vastavasse kolhoosi astunud perekonnad. Artelli valitsemise kõrgemaks organiks on artelli liikmete üldkogu. Viimane valib artelli esimehe ja juhatuse liikmed, samuti revisjonikomisjoni, võtab vastu uusi liikmeid, otsustab liikmete artellist väljalüütmist, kinnitab aasta tootmiskava, tulu- ja kulude eelarve, ehitamiskava ja otsustab muid artelli põhikirjas ettenähtud üldtähtsusega küsimusi. Artelli täidesaatvaks organiks on juhatus, milline vastutab artelli liikmete üldkogus kõigi artelli tööde korralduse täitmise eest, samuti riigi ees, et artelli oma kohustused riigi vastu täidab.

Artelli juhatuse poolt määratakse brigadiirid ja loomakasvatustarmide juhatajad. Brigadiir ositab töö kolhoosnike vahel, kusjuures see peab toimuma nii, et maksimaalselt kasustataks kolhoosnike võimeid. Brigadiir valvab tööde täitmist, võtab vastu töid ja arvestab tööpäevi. Arvepidamiseks ja varanduse arvestamiseks artelli juhatus võtab kas artelli liikmetest või paikab väljastpoolt arvepidaja. Viimane peab arveid ja arvestamist seks määratud vormide järgi ja allub täielikult artelli juhatusele ning selle esimehele.

Revisjonikomisjon kontrollib juhatuse kogu majanduslikku-rahalist tegevust, millest kannab aruande ette üldkogus.

Kolhoosi brigaad. Tööjõu otstarbekale rakendamisele ja tööjõuviljakuse tõstmisele on pühendatud

kolhoosides erilist tähelepanu. Praktiliste kogemuste tulemusena jäädgi peatuma brigadii töökorrastuse viisil. Kuni 1932. a. olid ena-

mik kolhoosides ülekaalus territoriaalsed ja sesoonsed brigaadid. Territoriaalsed brigaadid moodustati kolhoosnike elukoha järgi ja need ei olnud seotud kindlate tootmisvahendite ega maaliüksustega. Sesoonsed brigaadid moodustati lühikesiks aegadeks ainult üksikute sesoontööde teostamiseks, näiteks külvajate brigaad, inehaniitjate brigaad jne. Sel viisil ei suudetud aga kõita kolhoosnike huvi täiel määral töö tulemuste tõstmisele.

1933. a. ühenduses abinõude rakendamisega saakide tõstmiseks ja külvikordade siseseadmisega anti kindlad korraldused alatiste põllubrigaadide moodustamiseks. Põllumajandusliku artelli normaalpõhikirja järgi moodustatakse põllubrigaadid vähemalt kogu põllukülvikorra läbikäigu ajaks. Külvikorra läbikäigu ajaks antakse põllubrigaadile kindlad väljad külvikorras. Kolhoosi juhatus eraldi kinnitab igale põllubrigaadile tarviliku arvu inventari, tööloomi ja majanduslikke hooned. Nii viisi teatud astmes põllubrigaad peab olema alatine oma inimeste koosseisult, temale kinnitatud tootmisvahendite ja põllu külvikorras väljade suhtes.

Alatiste brigaadide moodustamine kolhoosis toimub seejärgi, kui palju ja missugust tööjõudu läheb vaja kolhoosi ikavakindlate ülesannete täitmiseks aastaks. Seks seatakse kolku üksikasjalised tööarvestused üksikute tootmisharude ja eri tööde järgi. Kuid tööde kogused on arvestatud ja brigaadid määratud, valitakse brigaadidesse brigadiirid ja kolhoosnikud, ühtlasi antakse alati igale brigaadile vajalik arv tootmisvahendeid. Nii on igal brigadiil aasta kestel oma kindlad ülesanded ja nende täitmise edukusest sõltub ka brigadii liikmete tasu. Brigadii sisemise korralduses võivad olla veel mitm. allostused lühide näol eri tööde ja ülesannete täitmiseks.

Kolhooside loomakasvatus- (turukauba) farmid.

Collective Cattle Raising Farms.

Igal kolhoosil peab olema loomakasvatustarm, mille ülesandeks on loomastaduste turukauba tootmise suurendamine ja oma karja suurendamisega anda abi lehmata kolhoosnikele lehma ja väikeloomade soetamisel, samuti püüda tõsta loomade tõulisust ja tootmisvõimet. 1933. a. andmeil oli kolhoosides kokku 406,3 tuhat loo-

makasvatusfarmi, seega osa kolhoosides mitu farmi ühe kolhoosi kohta. Sama aasta andmeil oli farmides produktiivloomi kokku milj.: veiseid — 15,6, sigu — 6,6 ja lambaid ühes kitsedega — 27,2. Kolhooside loomakasvatusfarmid on kujunenud juba tähtsaks saaduste andjaks riigile. Loomasaaduste tootangu suurendamise eesmärgil oli nähtud ette, et 1938—39. a. kestel ka väiksemais loomakasvatusfarmides tuli loomade arv juurdekasvatamise või ostu teel tõsta, vähemalt järgmisele miinimumile: veiste-farmis vastavalt ettenähtud rajoonile 5 või 10 lehmale, lambakasvatusfarmis — 20 või 40 lambale ja seakasvatusfarmis — 5 emisele.

Viimaste korralduste järgi on nähtud ette veel üksikasjalisemalt, kui palju ühes või teises piirkonnas kolhoosid on kohustatud neil kasutada oleva maa kohta pidama loomi. Selle korraldusega loodetakse veel tunduvalt tõsta loomade arvu.

Kolhoosnike isiklik majapidamine. 1938. a. andmeil kuulus 18,8 milj. perekondaj või üksikmajapidamist. Kolhoosniku kodune majapidamine on tema eraomand, ta võib omaks otstarbeks kasutada väikest maa-ala ning pidada lehma ja väikeloomi. Üksikute piirkondade järgi on need normitud erinevalt. Samuti võib kolhoosnik võimaluse järgi töötada väljaspool oma kolhoosi. 1938. a. andmeil oli kolhoosnike omal maa-aladel tehtud külviseid 5,3 milj. ha ja neil oli omi loomi milj.: veiseid — 25,1, sigu — 12,8 ja lambaid ühes kitsedega — 30,7. Iga 100 kolhoosiperekonna kohta tuli keskmiselt veiseid 138, sigu — 70 ja lambaid ühes kitsedega — 169. Loomade arv on viimastel aastail tunduvalt tõusnud, samuti isiklik külvipindala on näidanud laienenemist.

Sovhooside arv ja tüübid.

Number and Types of Government Farms.

riiklikeks põllumajandussaaduste vabrikuteks. Nad on suurmajapidamise eeskirjaks, mille järgi talundipidaja kontrollis ülemineku kasulikkust ühiskondlikule suurpõllupidamisele mitte üksnes teraviljakultuuride alal, vaid ka

loomapidamise ja tehniliste kultuuride alal. Sovhoosid on uue tehnika kooliks, igasuguste uuenduste ja paranduste taimelavaks, milliseid kontrollitakse sovhoosides ja seejärgi võetakse tarvitusele kolhoosnike laialdaste masside poolt. Sovhoosid on ka otseseks abistajaks kolhoosidele.

Sovhoosid peavad näitama kõrgekultuurilise töö tõelist eeskujut, kasustades ja tarvitades agronoomilise ja zootehnilise teaduse ning tehnika kõiki saavutusi.

1938. a. andmeil oli NSVL-us kokku 3 961 sovhoosi, neist oli teraviljasovhoose 478, suhkrurpeedi- 180, pruuvilla- 38, puuvilja-, viinamarja-, kartuli- ja keeduvilja- 478, tubaka- ja mahorka- 29, tee- 22, arstirohutaime- 16, kummikasvatus- 17, humalakasvatus- 10, liha- ja piima- 769, seakasvatus- 659, lambakasvatus- 204, hobusekasvatus- ja kaamelikasvatus- 119, põdrakasvatus- 36, linnukasvatus- 102, metsloomakasvatus- 14, siidiussikasvatus- 12, linnaäärseid 724, mitm. muid (lina- ja kanepikasvatus-, mesilastepidamine) 59 sovhoosi.

Sovhoosid on kolhoosidest keskmiselt veel mitmekordselt suuremad. Kõigi sovhooside keskmiselt 1938. a. andmeil tuli sovhoosi kohta põlluviljade külvipinda 2 691 ha, veiseid — 656, sigu — 468, lambaid ühes kitsedega — 1 524 ja hobuseid 168.

Sovhoosidest ulatuselt esikohal seisavad teraviljasovhoosid. Nende seas on suur osa, milliste külvipind ulatub üle 50 tuh. ha ja üksikult isegi üle 100 tuh. ha. Viimastel aastail on võetud siiski omaks liigselt suurte teraviljasovhooside vähendamine. Sovhoosi külvipinna soovitatavaks suurusks peetakse mitte enam kui 20—25 tuh. ha. Viimastel aastail peetakse tarvilikuks teraviljasovhoosides arendada ka loomakasvatust, et sellega liigselt ühekülgeid ettevõtteid muuta mitmekesisemaks.

Piima-lihasovhoosides kõigub loomade arv enamikus 500—3000, kuid on üksikuid, kus loomi on üle 6000. Seejuures kõigub lehmade arv sovhoosides enamikus 200—1500. Lambakasvatus-sovhoosides kõigub lammaste arv enamikus 5000—35 000 ja seakasvatussovhoosides — emiste arv enamikus 50—500.

Teraviljasovhoosid, kus külvipindala ei ületa 8 tuh. ha, on korraldatud ilma osakonda-

deta, kuna üle 8 tuh. ha sovhoosid on korrastatud osakondade süsteemil. Osakonnad on sovhoosi tootmise põhitüksusiks. Igaile osakonnale on kinnistatud põllumaa ühes loodusliku rohumaaga, samuti traktorite park, tööloomad jne. Samuti omab iga osakond omaette kõik vajalikud hooned. Loomakasvatuse sovhoosid on korrastatud farmide süsteemil. Iga farm omab samuti omaette hoonestuse ja loomakasvatuseks vajaliku maa ning muud abinõud.

Sovhoosi juhtimine.

Management of Government Farms.

Sovhoosi valitseb direktor, kes määratakse rahvalkommisari poolt. Direktori asetäitjaks on kas vanem agronoom või vanem zootehnik, kes on sovhoosi tehniliseks direktoriks. Direktori teiseks asetäitjaks on sovhoosi poliitiosakonna ülem, kes juhatab sovhoosis kogu poliitilist tegevust.

Direktorile abiks on sovhoosi eriteadjad: traktoripargi juhataja, nooremad agronoomid ja zootehnikud, loomaarst ja loomavelskrid, tõuaretuse zootehnik (peamiselt loomakasvatuse sovhoosides).

Pealeselle on ametis majanduse-juhataja, kelle ülesandeks on sovhoosi varustamine materjalide, sisustise, eririetuse ja majapidamisvahenditega, samuti majapidamise toodangu ja tagavarade hoidmine jne. On ametis õli-majanduse-juhataja, siis raamatupidajad, sovhooside osakondade ja farmide valitsejad, peale nende insenerid, mehaanikud, traktori-juhid, kombainijuhid, remonttöölised, karjaravitsejad, lüpsjad, seatalitajad jne. Sovhoosid on väga suured ettevõtted ja nende juhtimine nõuab väga suurt kaadrit, eritundjaid ja õppinud töölisi.

Masin-traktorite jaamad.

Tractor Stations.

Kolhooside varustamiseks mehaanilise veo jõuga ja mitm. suuremate masinriistadega hakati süsteemikindlalt looma masin-traktorite jaama. Kui 1930. a. oli vaid 158 jaama, tõusis nende arv 1934. a. juba 3 533-le ja 1938. a. — 6 358-le. Samal ajal

suurenes neis traktorite arv 7 100-lt 1930. a. 177 300-le 1934. a. ja 394 000-le 1938. a. Traktorite jõudu arvestati 1938. a. 7,4 milj. hobusejõule. Sama aasta andmeil oli kolhoosides hobuseid 13,5 milj. Seega omab mehaanilise jõu tarvitamine juba määravat tähtsust kolhooside veotööde teostamisel. Peale traktorite omasid veel masin-traktorite jaamad 1938. a. 74 600 veootut.

Kolhooside põllumajandussaaduste tootmise korrastamisel etendavad masin-traktorite jaamad juhtivat osa. Nende abil on kolhoosidel võimalik laiendada oma tootmist ja tõsta tööviljakust. 1938. a. andmeil hõlmasid masin-traktorite jaamad kolhooside põlluviljade kasvupinnast juba 93,3%. Kiindidest teostati traktorite jõul üle 70%, üksikute kultuuride külvidest — 45—95%, üksikute kultuuride koristamisest — 20—80%. Peale veomasinate omavad masin-traktorite jaamad suuri komplekte ka muid masinaid, milledest nimetame eriti kombaine. Nende arv on tõusnud 15 200-lt 1934. a. 127 200-le 1938. a.

Masin-traktorite jaamad on suured ettevõtted oma erijuhatuse, eriteadjate, tehnilise personaali, remonttöökodadega jne. Suuremad masin-traktorite jaamad asetsevad lõuna ja ida teraviljarajoones, kus eeldused suurejooneliselt tööde mehhaniseerimiseks on soodsad. Masinate kasutamise suhtes masin-traktorite jaamade ja kolhooside vahel sõlmitakse igal aastal lepingud, milledes nähakse ette üksikasjaliselt kõik tööd ja millised tähtaegadel tulevad teostada, samuti vastastikused kohustused.

Eltoodud andmed annavad vaid kõige üldisema kujutluse põllumajanduse üldkorrastusest NSVL-us. Viimase 20 a. jooksul ettevõtetud reformid on muutnud põllumajandusstruktuuri täiesti uueks. Põllumajanduses on kurjundatud suurimate ettevõtetega tootmistüksused maailmas. Neid on varustatud moodsaimate masin-riistadega ja nende korrastamisel kasustatakse kõiki teadlikke agronoomilisi saavutisi. Kõige selle tulemusena näitavad tööviljakus ja toodang põllumajanduses kiiret tõusu.

KANAPIDAMISEST LÄTIS. — POULTRY REARING IN LATVIA.

Kanade arv ja munaeksport.
The Number of Hens and Egg Exports.

Balti riiges on linnupidamine näidanud viimaseil aastail tõususuunda. Lätis oli arengu kiirus eriti märkimisväärne viimaseil aastail. 1938. a. oli Lätis 4 391 200 kodulindu, neist kanu 3 956 600, hanesid 173 100, parte 184 100 ja kalkuneid 77 400. Seega on valdavam osa kodulindudest kanad. Kanade arv on viimase 10 aasta jooksul tõusnud 1 854 000-lt (1929. a.) 3 956 600-le (1938. a.), tõus seega 113,4%. Kanade arvu tõusuga kaasus ka munade eksport.

Kanade arv ja munade eksport Lätis:

	Kanade arv	Munade väljavedu milj. tk.
1939	19,0
1938	3 956 600	17,3
1937	3 687 600	23,6
1936	3 757 300	9,4
1935	3 633 500	2,6
1934	3 088 400	0,7
1931	2 707 500	0,3
1929	1 854 000	0,0

Kuni 1934. a. importis Läti kanamune, mõnel aastal isegi 13 milj. muna. Väljaveo tõus algas koos munakaubanduse korralduse reformiga. Munatoodang tõusis 1935. a. 160 milj. munani, kusjuures väljavedu oli 2,6 milj. muna. 1935. a. pandi kehtima munaturu korraldamise seadus, mille alusel Läti piimajanduslik keskkühisus maksis kindlaid hindu eksportmunade eest. Hinnad määras põllutöeminister iga 2 kuu kohta ette. Garanteeritud hindade maksmise juures väljuti munade tootmiskuludest, kusjuures toimus vajaduse korral juurdemaks munadele eksportpreemiana. 1937. a. maksti preemiat muna kohta 1,25 s. Kindlate hindade tõttu on märgatavalt tõusnud Lätis huvi kanakasvatuse vastu. Elaniku kohta tarviti 1937. a. 84 muna (Eestis 93, Soomes 46, Taanis 72), kuna kana kohta eksporditi 7 muna (Eestis — 30, Soomes 46, Taanis 121, Leedus 20). Munatoodang kana kohta oli 1938. a. 108 muna (Eestis — 109). Seega on munatootmise intensiivsus Lätis ja Eestis ühtlane, kuid väljavedu kana kohta on Lätis tunduvalt väiksem. Võrreldes Taaniga on ekspordi osatähtsus Balti riiges üldiselt madal. Munakaubanduse korralduses teh-

ti suuri muudatusi. Eksportfirmana esineb Läti piimajanduslik keskkühisus, millise kaudu toimub väljavedu. Munade kogumine tootjailt ja nende sortimine on korraldatud munapunktides, millised asuvad mitmesuguste ettevõtete juures. Suurim neist ettevõtetest on „Riia piimatootjate ühing“, mille kaudu 1939. aastal koguti 61,9% eksportmune. Samal aastal oli üle Läti 270 kogumispunkti, neist 170 kohalike kooperatiivide, nagu tarbijate- ja piimajanduste juures. 90% neist kogumispunktidest on ühenduses „Riia piimatootjate ühinguga“. Läti põllutöeministeriumi juures on loodud kontrollasutis eksportmunade läbi vaatamiseks. Kontrollasutise ülesandeks on ekspordiks ettevalmistusel olevate munasaadetiste hindamine ja järelevalve ning ekspordiks antud munapartiide kontroll. Munade mihuse määramiseks kasustatakse nende netokaalu, sorteeringut ja pakkimist. Muna-kontrolörid jälgivad munasaadetisi kuni laevani. Nende valve all on ka kogumispunktid, sortimisasutised ja laoruumid.

Eksportmunade hinnad Lätis k. a. on olnud järgmised: jaanuaris 2.20 lat. kg (Ekr. 1.74), veebr.-apr. 180 lat. kg (Ekr. 1.42), mais ja juunis 1.40 lat. kg (Ekr. 1.11) ja ettemääratud hind 20. VI — 20. VIII k. a. 1.40 lat. (Ekr. 1.11). M. a. olid eksportmunade hinnad üldiselt madalamad. Võrreldes Eestiga on k. a. Lätis noteeritud kanamunade hind talvekuul kõrgem, suvekuul aga võrdne. Kõrgem munahind talvekuul Lätis ergutab kulukamate talimunade tootmisele, mis tasandab toodangu sesoonsust.

Kanamunade müük siseturul.
Sale of Eggs on the Home Market.

Üldise kanamunade mihuse tõstmiseks loodi 1938. a. siseturumunade müügi-korraldus. Pandi kehtima määrused, millised annavad juhiseid siseturumunade sortimise, pakkimise, transpordi ja kauplemise ning säilitamise kohta. Mune liigitatakse 3 rühma: 1) värsked, milliseid säilitatakse ilma erilise viisita, 2) külmuhoonemunad, milliseid säilitatakse külmuhooneis, 3) konserveeritud, milliseid säilitatakse konserveerivais vedelikes. Kaalu järgi ositati muna 3 liiki: suured üle 60 g, keskmised 50—60 g ja väikesed alla 50 g. Värsked munad

müüakse vastavalt määrusile sorditult. Munad peavad olema puhtad ja korralikult pakitud. Külmuhoone- ja konservmunade müük on lubatud vaid templiga märgituina. Pakendi kohta on määruses nõue, et munad tulevad pakkida puhtaisse ja kuivadesse puulaudadest kastidesse, kusjuures on keelatud kasutada õlgi, heinu, saepuru, aganaid, rohtu ja takku. Ühtlasi on piiratud ka munade säilitamine ladudes, kui ei ole vastavaid hoiuruumi. Ainult Läti piimamajanduslikul keskuhisusel ja põllutöoministeriumi poolt registreeritud eksportmunade alal tegutsenud organisatsioonel oli piiramata arvul luba hoida mune ladudes ja kauplusis. Teised munadega kauplajad, kes soovisid pidada laos üle 5000 muna, pidid seks hankima loa põllutöoministeriumilt. Eelmainitud korralduste ja määrustega on reguleeritud Läti munakaubandus ekspordi kui ka siseturu osas. Eriti märgatavalt on tõusnud eksportmunade mihus üldiste korralduste tõttu. Võrreldes eelmainitud korralduste Eestiga on siin märkida ühtlasi jooni, eriti munakaubanduse ja kogumise alal. Tuleb vaid tähendada, et Eestis on munade kogumispunktide võrk arenenud laialdasemalt välja ja seetõttu on ka eksportmunade kokkuleht suurem. Ka üldine kanapidamise intensiivsuse tase näib olevat kõrgem, kuna ekspordiks-määratud munade osatähtsus on Eestis 4—5 korda suurem. Tuleb aga tähendada, et Läti siseturumahutavus on suurem Eesti omast, eriti Läti linnaelanike arvel. Üldiselt on Lätis kui ka Eestis siseturumunade kasutus elaniku kohta suhteliselt suur — 80—90 muna Soome ja Taani 46—72 vastu. Läti üldist munatoodangut 1939. a. arvati 190 milj. munale, millest väljavedu oli 19 milj. muna. Eesti kanamunatoodang oli 1939. a. 168,2 milj. muna, millest eksporditi 49,4 milj. Seega on

Eesti munaekspordil tunduvalt suurem osatähtsus kui Lätis.

Kanapidamise arendamine.
Development of Poultry Rearing.

Kanapidamise arendamisel on Lätis juhitud esmaajoones tähelepanu tõuparandusele. Tõuliselt on

kanad Lätis praegu suures enamuses tõtutud või saadud kultuuritõugudega ristlemisel. Kultuuritõugudest on valge leghorn enamuses, mille kõrval ka roodailendid on leidnud märkimisväärset tunnustust. Tõuparanduse edutamiseks ja paremate tõugude levitamiseks on loodud juba 1923. a. alates sugulavu. Tõukanade munemisvõime arendamiseks ja paremate liinide tundmaõppimiseks asutati põllutöoministeriumi poolt kontrollasutis, kuhu kanapidajad võisid oma kanu viia, et saada täpsamaid andmeid kanade munemisvõime kohta ja ka haudemunade kõlblikkuse määratlemist. Võistlusandmete alusel võib tunnustada kanakasvatust sulgloomade sugulavaks, mis annab õiguse levitada tõukanu ja haudemune. Paremate tõugude hoogsamaks levitamiseks muretsetes Läti põllutöökoda m. a. suuri haudeseadmeid, moodustades haudejaamu, kust suuremal määral saab levitada tibusid. Läti põllutöökoja juures on ametis 8 eriteadlast linnukasvatuse alal, kellede ülesandeks on nõuande korraldamine, kursuste pidamine ja vastavate erinäituste läbiviimine. Nagu tehnilise kanapidamise kirjeldusest selgub, on Läti kanakasvatuse arendamine analoogiline meie vastavale korraldusele. Üldiselt Läti ei ole veel jõudnud Eestiga võrdsele arenemisastmele kanalate ehitamisega munade kogumispunktide organiseerimises. Arvestades praegust Läti kanapidamisolukorda, arvavad lätlased, et neil on vaja intensiivsemat muna kogumispunktide võrku ja munakogujate personaali instrueerimist kursuste kaudu.

TÖÖSTUS JA KAUBANDUS

RAUDTEETEGEVUS APR. JA MAIS 1940. A.

RAILWAYS IN APRIL AND MAY, 1940.

K. a. apr. oli raudteel eriti aktiivne maksulise kauba vedu, mis m. a. 231 tuh. tn-lt paisus 390 tuh. tn-le ehk 68,8%. Veojõudlus,

mõjustatuna koguse suurenemisest ja ka ühe tn. keskmise veokauguse pikenemisest 108,8: 127,6 km vastu ehk 17,3% k. a. kasuks, üle-

tab mulluse tn-km arvu peagu 100%-lt ehk 25 125:49 775 tuh. vastu k. a. kasuks.

Kaubavedu jõuvankreil muutub üha aktiivsemaks, eriti maal. Uute vahetalituspunktide avamisega enam sisemaale suurenes renditud veoautodel veetud kaubakogus ligi poolteisekordseks, kuna veojõudlus muutus 3-4 kordseks. Üldse veeti renditud veoautodel 1 407 tn m. a. 591 tn vastu ehk 138,1% enam kui m. a. samal kuul. Suurenenud kogus ja keskmise veokauguse pikenedamine põhjustasid ka tn-km arvu suurenemist m. a. 14 tuh-lt 59 tuh-le ehk 321,4%. Raudteede omad veoautod tegutsesid peamiselt linnades. Üldse vedasid veoautod tänavu apr. 1878 tn mulluse 1327 tn vastu ehk 41,5% enam. Tn-km arv suurenes 38,9% — m. a. 18-tuh-lt 26 tuh-le.

Pagasit veeti k. a. apr. 0,71 tuh. tn. m. a. 0,66 tuh. tn. vastu ehk 7,6%, millest sõltub ka tn-km arvu suurenemine m. a. 59 tuh-lt 62 tuh-le ehk 5,1%.

Reisijateliiklus kahanes aga veidi arvuliselt kui ka veojõudluselt. Kui m. a. kasustas liiklusevahendina raudteed 1015 tuh. reisijat, kahanes tänavu reisijate arv 953 tuh-le ehk 6,1%. Suhteliselt kahanes lühimaa-reisijateliiklus enam, ca 10%. Et aga lühimaa-reisijad arvuliselt moodustavad reisijate üldarvust peagu poole, mõjustab lühimaa-reisijate arvuline kahanemine ka reisijate üldarvu kahanemist. Pikamaareisijate arv kahanes ainult 2,1%. Kuna reis.-km juures on lühimaa-reis.-km arvul koguni väike osatähtsus, ca 10%, ei mõjusta selle liigi reis.-km kahanemine reis.-km üldarvu suhtelist kahanemist samavõrdsest reisijate arvulise vähenemisega.

Vedude aktiivsus või passiivsus, vastavalt iseloomule, mõjustas ka tulude laekumist. Reisijateliikluse passiivsuse tõttu vähenesid selle veoliigi tulud m. a. 550 tuh. kr. 13 tuh. kr. ehk 6,7%. Pagasiveost laekuv tulu oli 35 tuh. kr-ga peagu võrdne mõlemal tegevusaastal ehk 2,9% suurem k. a. kasuks. Kaubaveo aktiivsusest laekus tänavu 1673 tuh. kr, mis ületab m. a. 899 tuh. kr-ga ehk 116,1%. Mitmesugune tulu, mis osatähtsusest on väikseim, laekus 27 tuh. kr. ehk 42,1% enam mullusest.

Aktiivselt jätkus ka mai raudteetegevus. Maksulist kaupa veeti 384 tuh. tn m. a. 257

tuh. tn vastu ehk ca 50% enam. Erielist tähelepanu väärib eksportvedu raudteel, mis elavnese peagu 10-kordseks võrreldes mullusega. Suurema osa eksportveost moodustab põlevkivi ja selle saadused. Ka transiitvedu ületab m. a. mai veo 6-kordselt. Võrreldes importvedu eksport- ja transiitveoga on see veoliik suhteliselt palju nõrgem. Tänavune mai importvedu ületab m. a. kolme- ja poolekordselt. Võrreldes ühe tn keskmist veokaugust, paistab siingi silma selle pikenedamine k. a. kasuks. Nii oli ühe maksulise tn keskmiseks veokauguseks tänavu 133,9 km m. a. 103,7 km vastu. Eksportkauba tn teekonnaks oli 255,4 km m. a. 161,0 km vastu, samuti ka transiitveol (229,2:190,0 km vastu k. a. kasuks). Importkauba tonngi siirdus kaugemale sisemaale, arvestades riigi piirist.

Toodud põhjusil, s. t. koguse suurenemine ja keskmise veokauguse pikenedamine, paisus ka veojõudlus m. a. 26 566 tuh. tn-km-lt 51 508 tuh. tn-km-le ehk 93,5%. Välisühenduse vedudest oli transiitveo veojõudlus suurim, mis ületab m. a. üle 80 korra. Eksport- ja importvedude veojõudlus ületab m. a. esimene ca 16-, teine ca 20-kordselt.

Raudtee-veoautod, millised on rakendatud tööle maal ja linnades, vedasid k. a. mais 2150 tn kaupa m. a. 1565 tn vastu ehk 37,4% enam, millest ca 30% tänavu kui ka m. a. veeti maal, suhteliselt enamus Puka-Tõrva vahel. Tänavu oli ka ühe saadetise keskmine kaal märksa raskem m. a. omast (106,2 kg: 81,1 kg vastu k. a. kasuks). Samuti ületab ka saadetiste arv m. a. oma, milliseid veeti tänavu 20 235 mulluse 19 294 saadetise vastu. Toodud põhjusil suurenes ka veojõudlus m. a. 24,3 tuh. km-lt 34,1 tuh. km-le ehk 43,9%, millest 62,7% moodustavad maa veod.

Samuti nagu raudtee-veoautode kaubavedu, suurenes ka kaubavedu renditud veoautodel, millised lepingute alusel toimetavad vedusid raudteejaamade ja sisemaal avatud vahetalituspunktide vahel. Renditud veoautod vedasid 1487 tn, mis ületab m. a. mais veetud kaubakoguse 764 tn ehk 105,7%. Veetud kaubakoguse elavnemine mõjustab ka veojõudluse aktiveerimist, millele lisandub veel Saaremaal avatud vahetalituspunktide aktiivse tegevuse mõju. Saaremaal tegutsevad vahe-

talituspunktid suurendavad tööd kitsarööpmelise tee piirkonnas, mis nähtub juba sellest, et nimetatud tee piirkonnas ületab renditud veoautodel veetud kauba veojõudlus m. a. 237,2% ehk 45,0 tuh. tn-km m. a. 8,0 tuh. tn-km vastu. Üldse oli renditud veoautode veojõudlus 60,7 tuh. tn-km mulluse 18 tuh. tn-km vastu.

Pagasi veeti mõlema tegevusaasta mais võrdse 0,9 tuh. tn, kuna tn-km arv kahanes m. a. 70 tuh-lt 68 tuh-le ehk 2,9%.

Kui eelmisel kuul oli reisijate liiklus m. a. võrreldes passiivne, muutus see veoliik mais veidi elavamaks. Mais kasustas raudteed liiklusvahendina 1116 tuh. reisijat m. a. 1102 tuh. vastu ehk 1,3%. See nõrk aktiivsus on tingitud lühimaa-reisijate arvu, mis moodustab üle poole reisijate üldarvust, 3,8%-st kahanemisest m. a. võrreldes. Kuigi pikamaareisijate arv suurenes 5,0%, ei suutnud see pidurdata ülekaalus olevate lühimaa reisijate negatiivset mõju reisijate üldarvule. Samuti oli II kl. kasustajate reisijate arv 7,1% passiivne

võrreldes m. a., kuna III kl. kasustajate arv ületab m. a. vastava arvu 1,4%.

Reis.-km arv ületab aga m. a. reis.-km arvu suhteliselt enam reisijate arvust, sest lühimaa-reis.-km, millised kahanesisid 3,8%, moodustavad üldarvust ainult ca 10% ega ulatu negatiivselt mõjustama reis.-km üldarvu, mis oma suhtelises enamuses oli aktiivne. Reis.-km. arv tänava mais tõusis m. a. 31 974 tuh-lt 33 926 tuh-le, ja on seega 6,1% aktiivne. Samuti on aktiivne II ja III kl. reis.-km, esimene 7,0%, teine 5,9%.

Vedude elavnemisest laekus ka enamtulu, mis jaamakassade rahalise läbikäigu kokkuvõtte järgi ulatus k. a. mais 1984 tuh. kr-le m. a. 1468 tuh.kr. vastu ehk 33,5% enam. Reisijate-liiklusest laekus 583 tuh. kr m. a. 545 tuh. kr vastu ehk 7,0% enam. Osatähtsusest suurim veoliik — kaubavedu — andis tulu 1337 tuh. kr., mis ületab m. a. 455 tuh. kr-ga ehk 51,6%. Osatähtsusest väiksemad tululiigid, pagasiveost laekuv ja mitmesugune tulu olid aktiivsed, esimene 5,0% (42:40 tuh. kr. vastu), teine 5,9% (22:19 tuh. kr vastu).

H I N N A D

ELATUSMAKSUMUS JUUNIS 1940. A.

COST OF LIVING IN JUNE, 1940.

Elatusmaksumuse alal olukord juunis püsis stabiilsena. Tõusu osutas vaid kütte- ja valgustuskulu, kuna muud kultuurühmad püsisid eelmise kuu tasemel. Ka toitluskulu muutus õige vähe, nõrgenedes eelmise kuu vastu vaid 0,5%.

Kütte- ja valgustuskulu tõusis juunis võrreldes maiga 3,6%, mida põhjustas küttepuude kallinemine. Teisalt vähenes aga surveaja tõttu ka nende tarvitus.

Toitluse tähtsamaist kultuurühmadest väljaminekud kalade alal (peamiselt värske kala arvul) osutasid edasist vähenemist, kuna liha (looma- ja vasikalihha arvel) ning aed- ja juurvilja alal (arvatud välja kartulid) seevastu suurenesid, sealjuures viimases kultuurühmas peamiselt hindade sesoone kõvenemise tõttu. Leiva, jahude (peale kartulid-

jahu, mis eelmise kuu vastu kallines), tangude, piima, piimasaaduste ja koloniaalkaupade alal hinnad juunis ei muutunud.

Elatusmaksumuse üldindeks juunis püsis eelmise kuu tasemel: juunis oli indeksi seisund 123,2 ja mais 123,3 (1927—31 = 100).

Võrreldes sõjajaeelse ajaga, s. o. 1939. a. aug., näitab elatusmaksumusindeks tänava juunis tõusu 20,2%. Suhteliselt enam nimetatud ajavahemikul on tõusnud kütte- ja valgustus- ning riietuskulu. Nii tõusid tänava juunis võrreldes möödunud aasta augustiga: toitluskulu 19,9%, kütte- ja valgustuskulu 45,2% (puud 49,9%, petrooleum 53,4%), riietuskulu 31,7% (villane riie 38,5%, purvillariie 17,5%, õmblustöötasu 14,6%, jalatsid 42,1%), puhastuskulu 22,9%, reisiriiet, liiklemine, post 4,9% ja lõbustuskulu 7,2%.

Võrreldes mõeldunud aasta sama ajaga on elatusmaksumus tänavu juunis tõusnud 19,9%, sealjuures toitluskulu 20,0%, kütte- ja valgustuskulu 34,2% (puud 36,2%, pet-

rooleum 43,8%), riietuskulu 31,7%, puhastuskulu 22,8%, reisiid, liiklemine, post 4,9% ja lõbustuskulu 11,5%.

Elatusmaksumusindeksi käik
(1927—31=100).

	1940						1939					
	VI	V	IV	III	II	I	XII	XI	X	IX	VIII	VI
Üldindeks	123,2	123,3	122,3	121,9	119,5	116,3	108,3	105,9	105,5	104,2	102,5	102,7
Sellest:												
toitus	111,2	111,8	112,5	112,4	110,2	105,1	98,1	95,9	94,9	93,9	92,8	92,7
küte ja valgust.	136,5	131,8	124,8	123,7	119,4	111,1	104,4	98,2	100,8	97,1	94,0	101,7
riietus	124,4	124,4	121,2	121,2	116,5	113,5	103,0	99,7	99,7	98,7	94,4	94,4
puhastus	119,4	119,4	112,6	107,6	105,8	105,8	99,6	99,6	97,2	97,2	97,2	97,2
lõbustus	126,2	126,2	117,7	117,7	117,7	117,7	117,7	117,7	117,7	117,7	117,7	113,1

PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD

VÖITURG. — BUTTER MARKET.

Ekspordivõihinna-noteering jäi m. n. endiseks, s. o. 208 s. kg franko saatejaam. Noteeritud hind kehtib 8.—14. VII s. a. sissetulnud või kohta. Tendents kindel.

Kuna mõningate ekspordimaade võihinna-noteering on näidanud tunduvat tõusu, võib arvata, et ekspordivõihind ka meil kõveneb.

Siseturul maksus või m. n. s. kg:

Tallinnas	—	lauavõi 215—221,	kõõgivõi 185—200
Tartus	—	" 215—221,	" 185—200
Valgas	—	" 215,	" 200
Narvas	—	" 215—221,	" 200—205

JUUSTUTURG. — CHEESE MARKET.

Juustuturul valitseb kindel seisund ja hinnad on püsivad, mistõttu juustuhindade noteerimiskomisjoni koosolekul 15. juulil noteeriti juustule endised hinnad.

Ekspordivõitsi juustu kohta franko Tallinn noteeriti:

šveitsi juust hinnati:

	Juusturatta raskus:	
	80 kg. ja üle	alla 80 kg.
12 A palli	143 s. kg.	138 s. kg.
12 B "	140 " "	135 " "
11 A "	135 " "	130 " "
11 B "	132 " "	127 " "

Nämetatud sissetulnud juustu vanus peab olema vähemalt 120 päeva.

Siseturu-juustuhinnaks noteeriti šveitsi

juustul 147 s. kg ning edami, baksteini ja tilsiti juustul 130—135 s. kg.

Konservjuust noteeriti rasvasisalduse järgi: juust, mille kuivaines on vähemalt 35% rasva, 140—155 s. kg, vähemalt 45% — 170—215 s. kg ja vähemalt 50% rasvasisaldusega juust — 230 s. kg.

Eksporditava šveitsi juustu eest saavad juustutööstused ühes juurdemaksuga järgmist hinda:

	Juusturatta raskus:	
	80 kg. ja üle	alla 80 kg.
12 A palli	198 s. kg.	193 s. kg.
12 B "	185 " "	180 " "
11 A "	180 " "	175 " "
11 B "	157 " "	152 " "

Tendents kindel.

PEEKONITURG. — BACON MARKET.

Peekon- ja elussigade hinnad püsivad välisturgudel endisel tasemel. Vastavalt sellele maksti ka samu hindu nagu e. n.

14. VII — 20. VII s. a. maksavad ühingu „Eesti Lihaeksport“ ühistapamajad põllupidajatele peekonisigadest järgmisi hindu kg s.:

Tapakaalud	1. sort	2. sort	3. sort	4. sort
60 — 72 kg.	116	111	Siseturuhinnad	
55,5—59 „	111	Siseturuhinnad		
72,5—75 „	111	„		
75,5—80 „	Siseturuhinnad			

Elussigade hinnaks noteeriti sama aja eest; sead raskusega kuni 120 kg 84 s. eluskaalu-kg, raskusega 121—160 kg — 88 s. eluskaalu-kg, ja raskusega üle 160 kg — 88 s. eluskaalu-kg. Sead eluskaaluga 80—120 kg, sõltuvalt turustamisvõimalusist, võivad minna ekspordiks ka tapetuult või elussigadena. Eksporditapamajad ostavad ka poeginud emiseid siseturu jaoks. Ekspordiks poeginud emiseid ei võeta vastu.

TAPALOOMADE- JA LIHATURG. — CATTLE AND MEAT MARKET.

Tapaloomade ja lihaturul oli m. n. tapaveiste pakkumine üle keskmise, nõudmine tagasihoidlik, sest soojade ilmade tõttu lihatoitude tarvitamine vähenes. Väikesest kaubandumisest tingitud tapaveiste hinnad nõrgenesid mitme punkti võrra. Muude lihasortide juures oli pakkumine nõudmisega tasakaalus ja endised hinnad jäid püsima.

Nädala keskmiselt maksusid:

Suured pullid: rammusad 62—65 s. ja keskmised 60—62 s. kg, eluskaalu järgi 39—41 s. kg.

Väiksemad pullid: rammusad 60—63 s., keskmised 57—60 s. ja lahjad 55—57 s. kg, eluskaalu järgi 32—35—39 s. kg.

Lehmad: nuumatud 66—72 s., rammusad 55—62 s., keskmised 44—55 s., lahjad 38—43 s. ja praak 36—38 s. kg; eluskaalu järgi nuumatud 44 s, rammusad 38 s., keskmised 31 s. ja lahjad 21 s. kg.

Mullikad: nuumatud vastavate lehmadega, rammusad ja keskmised vastavate pullidega ühes hinnas, lahjad 44—49 s. kg, lahjade mullikate eluskaaluhinnaks oli 25 s. kg, teisil võrdus vastavate lehmade ja pullide eluskaaluhinnaga.

Vasikad: tapetuult ühes naha ja pudemetega; nuumatud 75—80 s., rammusad 68—75 s., keskmised 60—68 s. ja lahjad 55—60 s. kg, eluskaalu järgi vastavalt sordile 40—48—56—60 s. kg.

Lambad tapetuult: rammusad 77—80 s., keskmised 72—77 s. ja lahjad 65—70 s. kg, eluskaalu järgi 34—38—40 s. kg.

Eksportlambaliha sissevedu Rootsi on Rootsi poolt ajutiselt katkestatud.

Sead tapetuult ühes peade-jaalgadega: noored, peekonkaalulised ja lihasead 108—113 s. kg, rasvasead 112—115 s. ja vanad emised 100—105 s. kg; eluskaalu järgi noored ja lihasead 84 s. ja rasvasead 85 s. kg.

TOORNAHKADETURG. — RAWHIDE MARKET.

Toornahkadeturul ei olnud m. n. hinnamuutusi, kuna nõudmine oli rahuldav ja tendents kindel. Hinnad püsisid e. n. tasemel. 12. VII k. a. noteeriti Börsikomitee juures toornahkade hindadeks franko vastuvõtupunkt 15. VII — 21. VII k. a.:

Veisenahad, värsked I sort pulli- 120 s. kg, lehma- ja mullikanahad 100 s. kg, 2. sort pulli- 108 s. kg, lehma- ja mullikanahad 90 s. kg ning praaknahad 75 s. kg; soolatud nahad 1. sort pulli- 143 s. kg, lehma- ja mullikanahad 120 s. kg, 2. sort pulli- 129

s. kg, lehma- ja mullikanahad 108 s. kg ning praak 90 s. kg. Tendents kindel.

Vasikanahad, 1. sort kõik kuivad, värsked raskusega kuni 3,5 kg kr. 5.— tk., 2. sort raskusega üle 3,5 kg ühe kg hind kr. 1.65 ning 3. sort praaknahad kr. 3.25 tk. Tendents selgusetu.

Lambanahad, 1. sort OJ kr. 6.— tk., 2. sort J kr. 5.— tk., 3. sort L kr. 4.— tk., 4. sort K kr. 3.— tk. ja 5. sort — praaknahad kr. 1.50 tk. Tendents kindel.

Hobusenahad, sabata ja lakata, 1. sort soolatud 17 kg ja üle ning värsked 20 kg ja üle kr. 16.— tk., 2. sort soolatud nahad 10—17 kg ning värsked 12—20 kg kr. 11.— tk.,

3. sort soolamata nahad alla 10 kg ja värsked alla 12 kg ning kõik praaknahad kr. 6.— tk. Tendents kindel.

KANAMUNATURG. — EGG MARKET.

Kanamunahinnad välisturgudel jäid püsima e. n. tasemelle. Kuna üksikute maade osatähtsus üldises väljaveos muutus, tõusis meie eksportimunade hinnanooteering 113 s-le kg franko kogumispunkt e. n. 111 s. vastu. Siseturumunade hinnanooteering jäi aga endiseks, s. o. 90 s. kg. Samuti jäi muutusetu

väikeste (20—45 g) kanamunade hind, s. o. 70 s. kg franko kogumispunkt. Tendents rahulik.

Siseturul maksusid m. n. kanamunad s. paar:

Tallinnas	11—14	Valgas	12—14
Tartus	14—15	Narvas	14—15

PIIMATURG. — MILK MARKET.

Piimahinnad püsivad. Piimahindade noteerimiskomisjoni koosolekul Börsikomitee ruumes Tallinnas 15. juulil s. a. noteeriti Tallinna toodavale lahtisele piimale endised hinnad, s. o.: I valiku rõõskpiim müügil piimakauplustele 13—14 senti liiter ja müügil piimatööstustele 12—13 senti liiter; II valiku rõõskpiim müügil piimakauplustele 11—12 senti liiter ja müügil piimatööstustele 10—11 senti liiter. Tallundipidajate poolt saadetud teadaannetes Põllutöökojale märgitakse piimanõudmine heana. Ülejääke ei ole tekkinud ka vilude ilmade puhul.

Linnades väikemüügi piimahindade kohta piimaturu ülevaate koostamise ajaks ei olnud kõiki andmeid saabunud. Olevad andmed märgivad, et piimahind on püsinud muutusetu ja m. n. maksus piim piimakauplustes senti liiter järgmiselt:

	I valik		II valik	
	pudelites	lahtiselt	pudelites	lahtiselt
Tallinnas	18—20	—	15—17	13—14
Narvas	16	—	—	10
Valgas	16	—	—	12
Kuressaares	—	—	—	13
Haapsalus	—	—	12	10
Tapal	—	—	11	11

TERAVILJATURG. — GRAIN MARKET.

Saagiväljavaated suuremas osas teraviljatootjais mais tänavusele saagile on rahuldavad ja osalt paremad kui rahuldavad. P. Ameerikas on tänavused saagilootused head ja ületavad tunduvalt oma maa tarvituse. Kanadas on saagilootused samuti head, Argentiinas on teraviljahinnad pisut tõusnud ja loodetakse, et euroopa tarbijad oma ostudega seisundit veelgi parandavad. Euroopa maist ei ole kõljkalt teateid saagiväljavaateist, kuid seisund näib olevat täiesti rahuldav. Bulgaarias loodetakse rahuldavat saaki. Kreekas, vaatamata seal valitsenud ebasoodsaile ilmastikuoludele, töötab saak kujuneda heaks, samuti loodetakse head saaki ka Hispaanias ja Itaalias. Itaalia saaki kalkuleeritakse pisut madalamaks m. a. rekordsaagist. Jugoslaaviais kestvate sadude

tagajärjel on üleujutuste tõttu osa saaki hävinud endise Serbia osas ja kogusaak võib seetõttu kujuneda väevalt rahuldavaks. Rootsis on saagilootused kehvad. Hinnad maailmaturgudel näitasid viimasel ajal peagu järjekindlalt langust. M. n. võis ülemaemaade turgudel märgata osalt hindade paranemistendentsi, nämeit rukki juures, kuna nisuhinnas kestis langus edasi.

Sisemaa-linnade turgudel oli teravilja vähe ja tehingud väga tagasihoidlikud. Maa-mehi oli turul väga harva. Hinnad näitasid tõusu jaotimüügil, kuid hulgimüügil püsisid endisina.

Riigi Viljasalv müüs oma ladudest rukist m. n. jooksul endiste hindadega, s. o. rukis 17 s. ja nisu 23 s. franko Viljasalve ladu.

AEDVILJATURG. — VEGETABLE MARKET.

Marja- ja aedviljaturul oli m. n. lõpul kauplemine elav, kuna marjahooaeg on haripunktil. Aedmaasikaid oli müügil Petseri-maalt ja mujalt 100—400 s. kg. Metsamaasikad maksusid 150—250 s. kg, nende mihus võrdlemisi nõrk. Suuremal arvul oli müügil karusmarju, milliseid osteti kompotimarjadeks hinnaga. 35—60 s. kg. Metsamarjadest pakuti elavamalt mustikaid 60—70 s. kg, samuti murakaid 50—70 s. kg. Vanust jõhvikaid nõuti 100—150 s. kg.

Köögiviljaturg näitab elavnemist, eriti värskete uudisartiklite müügilõimumisega. Nii esineb värsket kaalikat 10—20 s. tk ja väsket porgandit 5—15 s. kimp. Hind on langenud ka värskel hernekaunadel, mil-

lised maksusid 100—150 s. kg. Tomatihind näitab pidevat langust, maksudes 150—230 s. kg. Värske peakapsas maksus 40—50 s. kg, värske kantul 15—30 s. kg. Salati- ja spinatihinnad näitasid langust võrreldes nädala algul nõutud hinnaga. Salat maksus 35—50 s. kg ja spinat 45—60 s. kg. Värskete kurkide tk-st nõuti 10—50 s, kusjuures on märgata pakkunemise suurenemist. Lillekapsas maksus 10—70 s. pea, peedid 10—15 s., redised 8—15 s. kimp. Rabarberite kg maksus 15—20 s. rohelistes sibulad 2—3 s. kimp.

Vanad kartulid maksusid 7—9 s. kg. Üksikuil müüjail leidus vanu porgandeid, kaalikaid ja peete, milliste mihus ei ole rahuldav.

KALATURG. — FISH MARKET.

Vaatamata viimasel ajal valitsevale kuumadele ilmadele areneb värske kala väljavedu siiski rahuldavalt.

Juuli esimesel poolel veeti välja värsket kala 381 700 kg, sellest suurema koguse — ca 280 000 kg — moodustas tursk.

Turska veetakse välja roogitult — ilma peata. Rookimine toimub rannikul kohe pärast püüki. Väljaveoks valmistatud tursk toimetatakse kiires korras Tallinna eksportlattu, kus neid sortitakse mihuse ja valiku järgi ning pakitakse kastidesse à 50 kg. Kastid on seest vooderdatud papi ja õlgedega. Kastid põhja ja kalade peale pannakse tugev kord jäädi. Et laevad väljuvad Tallinnast 1—2 korda nädallas, paigutatakse valmispakitud kaup kuni väljasaatmiseni külmihoonesse. Ainult säärase hooisa kohtlemisega on praeguste kuumade ilmadega võimalik teostada tursaeksporti.

Ka muude kalaliikide pakkimine ja säilitamine toimuvad sääraselt, kuid kallad arvatud välja angerjas, eksporditakse, tervelt — peadega. Värske angerjas eksporditakse roogitult, kuid peadega.

Koha, veeti välja 54 000 kg, peamiselt Pärnu lahe toodangust. Kalureile maksti I

valikust 100 s. kg ja II valikust 80 s. kg. Haugi läks välja 8 800 kg ja lõhe 1 200 kg (lõhi peamiselt Viru rannavetest), angerjat 27 700 kg.

Siseturu-kalakaubanduses valitses endiselt keskmise elavus. Värsket kala tuleb müügilite ktil rahuldavas koguses, kuid filmastikuolude tõttu jätab kaubamihus palju soovida. Ahvenat müüdi I valik 60—80 s. kg., II valik 30—50 s. kg, latikat ja haugi 60—90 s. kg, koha I valik 130—150 s. kg, II valik 100—120 s. kg, angerjat, kollast 180—220 s. kg ja rändangerjat 250—280 s. kg, lõhe 350—400 s. kg, kuid kõrge hinna tõttu nõudmine lõhele väike. Toodang läheb peamiselt väljaveoks.

Räimekaubanduses räämesaagi vähesuse tõttu tegevus vaiksem. Tallinna kalasadama kaudu tuli sisse m. n. kestel ainult 4 500 kg. Kalureile maksti 30—40 s. kg, pealeselle tuli väikesi koguseid kaugemaist randadest. Tallinna turul müüdi kohaliku päritoluga räime 40—50 s. kg, kuna nõrgema mihusega kaup müüdi 35—40 s. kg.

Tartus ei olnud värsket räime müügil. Külusaak endiselt kehv. Müügiltoodud väikeste koguste eest said kalurid 80—81 s. kg, turul müüdi 90—100 s. kg.

Turska endiselt rohkesti ja kaubitsemine areneb elavalt. Turska terve kalana müüdi 12—15 s. kg ja lõigatult 25—35 s. kg.

Lestasaak rahuldav. Tallinna turul müüdi 30—40 s. kg. Nõudmine elav.

Suitsukala-kaubanduses valitsemises elav nõudmine räimele, tursale ja lestale. Suitsuräime müüdi 10—15 s. 10 tk, -turska 40—50 s. kg ja -lesta 60—65 s. kg.

Kallimate kalaliikide järele nõudmine ta-gasihoidlik. Suitsusiga müüdi 200—250 s. kg, -angerjat 300—350 s. kg, -ahvenat 100 s. kg.

Soolakala-kaubanduses nõrk tegevus. Müügile tuleb väikesel kogusel soolasilku 40—45 s. kg, -turska 30—40 s. kg, -süinast 80 s. kg ja -siiga 150 s. kg, pipra-kilu 150 s. kg.

Tähtsamate kalaliikide turuhinnad s. kg.

	Tallinnas, 13. VII	Tartus, 13. VII
Lõhi, värske	350—400	—
Mereforell, „	200—250	—
Angerjas, „	180—280	180—220
Siig, „	150—180	—
Koha, I valik, „	130—150	100—120
Koha, II valik, „	100—120	—
Haug, „	60—90	50—70
Ahven, I valik, „	60—80	—
Ahven, II valik, „	30—40	20—35
Latikas, „	60—90	35—50
Säinas, „	—	25—35
Koger, „	—	35—40
Särg, „	—	15—18
Linask, „	60—70	50—60
Kiisk, „	30—40	—
Vimb, „	50—70	45—50
Räim, „	40—45	—
Kilu, „	90—100	—
Tursk, „	12—15	20—25
Tursk, lõigat., „	25—35	—
Lest, „	30—40	—

INFORMATSIOONI OSA

EESTI PANGA NÄDALAARUANNE.

Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return,

AKTIVA

7. juulil 1940. a.

PASSIVA

1. Kattevara: — <i>Reserve:</i> kuld: rahas ja kangides 40 929 450,18 välisraha 6 674 740,20	1. Põhikapital — <i>Capital</i> 5 000 000,—
2. Vahetusraha — <i>Subsidiary Coin</i> 6 777 770,46	2. Tagavarakapital — <i>Reserve Fund</i> 1 478 758,84
3. Sisevekslid: — <i>Home Bills:</i> kaubavekslid 20 561 718,96 põllumajanduslikud 2 878 190,57 meisatööstuslikud 16 427,— 23 456 336,58	3. Eri-tagavarakapital 4 122 865,94
4. Laenud: — <i>Loans and Advances:</i> valitsusele — teistele *) 32 164 785,02	4. Jooksvad kohustused: — <i>Current Liabilities:</i> a) pangatähed liikvel 83 054 285,— b) jooksvad arved: valitsuse 12 782 627,85 pankade 8 585 915,74 teisid 4 856 234,58 25 724 777,67
5. Kinnis- ja vallasvara — <i>Immovable Property and Equipment</i> 3 455 877,46	5. Muud passivad — <i>Other Liabilities</i> 23 203 110,94
6. Muud aktivad — <i>Other Assets</i> 85 224 738,59	
<u>142 583 798,39</u>	<u>142 583 798,39</u>

Kattevara vahekord jooksvate kohustustega: } 43,76%
Proportion of Reserve to Current Liabilities:

*) Selles summas Vab. Val. poolt garanteeritud laene Kr. 710 144,89
Includes Ekr. 710 144,89 guaranteed by the Government.

JUHATUS.

VÄLISMINISTEERIUMI VÄLISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED

NSVL.

Meistri tähtsuse tõus NSVL-u tööstuses.

The Rising Importance of Foremen in the Soviet Industries.

„Izvestija”, 4. VII 40.

Töönädala ja tööpäeva pikendamise määrusega tehti esimesed sammud tootmise tõstmiseks. Kuid on tarvis veel palju pingutusi töö-distsipliini kõvendamiseks. Nende ülesannete täitmisel on tähtis osa täita meistriil. Tootmisosakonna vahenditua organisaatorina, tööliste otsese juhatajana võib ja peab ta kindlustama distsipliini, korda, takistamata töötamist, tööviljakuse tõstmist, riiklike kavade täitmist ja ületamist.

Kuni viimase ajani seisis meister oma otseseist ülesandest eemal, teda koormati bürootööga, paljudes käitises ei arvestatud tema autoriteeti.

NSVL-u rahvalkomissaride nõukogu ja kommunistliku partei keskkomitee mõistsid hukka oma määruses „Meistri tähtsusest raske-masina-tööstuslikes käitises” säärase teguviisi ning näitasid, et meistri tähtsuse alahindamine kahjustab sotsialistliku tööstuse ja riigi huve.

Selles määruses määratleti selgelt meistri õigused ja kohustused, kusjuures anti vajalikud eeskirjad meistreile juhtiva osa kindlustamiseks käitises ning nende vastutuse tõstmiseks töö organiseerimisel. Sotsialist-

liku tööstuse jaoks omab see otsus suurimat põhimõttelist tähtsust. Raske-masina-tööstuse kogemuste varal õpivad kõigi tööstusharude töölised, kuidas tuleb tugevdada maadalama majandusliku juhi autoriteeti ja vastutust.

Poolteise kuu kestel, mis on möödunud määruse vastuvõtmisest, on märgata meistrite koosseisu taseme paranemist ning samuti suurema algatuse avaldamist nende poolt. Seal, kus meister tegelikult sai kätte temale kuuluvad õigused, samuti seal, kus töökorralduse tõttu meister on huvitatud tootmise tõstmisest, on asi korraldumas. Ülesanne seisneb selles, et anda meistriile kõik õigused ning samal ajal tegelikult abistada teda ta töös.

Selle ülesande täitmine on tihedalt seotud NSVL-u ülemnõukogu presiidiumi otsuse täitmisega 26. juunist. Ühest küljest annab määrus meistriile tohutut abi, võimaldades temale töötamist alatise tööliste koosseisuga ning pidades kinni täpsalt töö-distsipliinist. Teisalt kindlustab aga meistri tähtsuse tõstmine nende võimaluste täielikku kasutamist, millised avanevad määrusega tööstuse arenguks ja meie maa sõjalise ning majandusliku võimsuse tõstmiseks.

Kolhooside õigest juhtimisest NSVL-us.

Management of Collective Farms in the U.S.S.R.

„Pravda“ juhtkirjas 8. VII 40 öeldakse:

Valitsuse poolt tehtud uued korraldused põllumajanduse alal on toonud suurt elavust kolhoosidesse. Püütakse kõigiti suurendada külvipinda ja tõsta kariloomade arvu ning igati arendada kolhoosliikku majapidamist.

Selles edasipüüdlikus suunas ongi juba saavutatud õige palju edusamme. See edu ilmneb aga peamiselt eeskujulikimate kolhooside juures, kuna osa kolhooside juures ebapraktiline juhtimisviis ei lase neid tõusta esirinnas asuvate kolhooside kõrgele tasemele.

On mõningaid juhte, kus majanduslikult arengult mahajäänud kolhoosidele antakse

aasta-aastalt riiklikke toetussummasid ilma suuremate tulemusteta, nii et see riiklik abi muutub mingisuguseks heategevuseks. Muil juhtudel saadetakse kolhoosidesse juhte, kes on küll kompetentsed omal alal, ent põllumajanduses ei oma just erilisi teadmisi.

Oma ülesannete kõrgusel seismiseks vajab aga kolhoos asjatundlikku juhtimist. Vastavad juhid peavad hästi tundma oma ala, tundma põhjalikult oma tegevuspiirkonda ning iga temale alluva kolhoosi iseärasusi. Ainult nii võib ta mahajäänud kolhoose juhtida tagasi õigele teel, tervendada kolhooside majandamist ja tõsta kolhoosnike endi heaolu. Kolhooside mahajäämine ei ole mingi

paratamatu nähtus, vaid saamatu juhtimise tulemus. Kui konkreetset ning hoolega analüüsitakse iga üksiku kolhoosi mahajäämise põhjusi ja majandamisvigu, saadakse selge pildi tema majandamisest ja võidakse peagi asjatundlike näpunäidete abil teha mahajäänud kolhoosist eeskujuliku.

Siin tuleb pöörata tähelepanu sellele, et sellise mahajäänud kolhoosi järeleaitamise

kava ei saa koostada mingis ringkonna keskbüroos. Mahajäänud kolhoosi majandamise tervendamine peab toimuma kolhoosnike endi kaasabil, kusjuures kava koostamisel tuleb arvestada nende soove ja tegelikke kogemusi. Ainult siis leiab see kava arusaamist kolhoosnike keskel, loob kolhoosi uue korra, viib selle majanduslikule õitsengule ja tõstab kolhooside üldist taset.

LÄTI. Juuli suhkrunorm Lätis kahekordne — *Latvia Doubles July Sugar Ration.*

Valitsuse otsusel 26. VI 40 lubatakse juulis 2,4 kg suhkrut. Normi suurendamine võimaldatakse talveks sissekeetmiseks.

Mageda vee kalurite organisatsioon Lätis — *Latvian Inland Fishermens' Organisation.*

Lätis on 15 mageda vee kalurite ühistegelikkude ühikut umbkaudu 1200 kaluriga, kellede püük 1939. a. ulatus 0,2 milj. latile. Ühin-

gute peamiseks asukohaks on Latgale järvede ala, Daugava ja Kura Aa vesikonnad.

Kodade süsteemi kaotamine Lätis. — *Latvia Abolishes the Chamber System.*

Valitsuse otsusel seadusega 26. VI 40 otsustati saata laiali kõik kuus senist koda ja nimelt põllumajandus-, kaubandus-tööstus-,

töölis-, käsitöölise-, kunsti- ja kirjandus- ning kutsekojad.

Säästu-komissariaadi likvideerimine Lätis.

Latvia Liquidates the Commissariat for Economy.

Likvideerimine toimus valitsuse otsusega 26. VI 40 ning arhiiv ja asjaajamine antakse üle sotsiaalministeeriumile.

NORRA.

Klaasitarviduse suur tõus Norras.

Increasing Demand for Glass in Norway.

Klaasitarviduse tõus on tingitud mitte üksi sõjahävituse tagajärgedest, vaid suurel määral talve ettevalmistusest. Nimelt küttematerjali säästu püüdlusega asetatakse korte-

reile kahekordsed aknad. Kuna see haarab umbkaudu 70—80% kogu kortereist, on nõudmine klaasi järele eriti suur. Klaasihind on tõusnud 25% sept. saadik.

Majanduslikud läbirääkimised Norra ja Rootsi vahel.

Norwegian-Swedish Economic Discussions.

Norra majandusdelegatsioon sõitis Stokholmi ülesandega korraldada kaubandusvahetuskordi mõlema maa vahel. Kuuldavasti on kä-

sil uue kaubanduslepingu sõlmimine, ja olulise muudatusena senisele mainitakse kliiringsüsteemi sisseseadmist.